

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arvonnlisäverolain väliaikaisesta muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi arvonnlisäverolakia väliaikaisesti siten, että covid-19-tartunnan estämisessä, testaamisessa ja hoitamisessa käytettävien tavaroiden kotimaiset myynnit ja muista jäsenvaltioista tapahtuvat yhteisöankinnat säädettäisiin verottomiksi. Verottomuus koskisi myyntejä julkisen terveyden- ja sairaanhoidon sekä sosiaalihuollon palvelun tuottajille sekä Tullin hyväksymille organisaatioille. Näitä myyntejä varten tehtyihin hankintoihin sisältyvä vero saataisiin vähentää eli kyse olisi nollaverokannasta. Ehdotus liittyy pääministeri Sanna Marinin hallituksen toimiin, joilla helpotetaan koronavirusepidemian torjuntaa.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian. Lakia ehdotetaan sovellettavaksi taannehtivasti 30.1.2020 alkaen ja olemaan voimassa 31.7.2020 asti.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	4
2 Nykytila ja sen arviointi.....	4
2.1 Euroopan unionin lainsäädäntö	4
2.2 Kansallinen lainsäädäntö.....	6
3 Ehdotuksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	7
4 Esityksen vaikutukset	9
4.1 Taloudelliset vaikutukset	9
4.2 Hallinnolliset vaikutukset.....	10
5 Voimaantulo	10
LAKIEHDOTUS	12
Laki arvonnisäverolain väliaikaisesta muuttamisesta	12
LIITE	14
RINNAKKAISTEKSTI.....	14
Laki arvonnisäverolain väliaikaisesta muuttamisesta	14

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Euroopan komissio antoi 3.4.2020 väliaikaisesti voimassaolevan päätöksen covid-19-epidemian vaikutusten torjumiseksi vuonna 2020 tarvittavien tavaroiden tuonnille myönnettävästä vapautuksesta tuontitulleista ja arvonlisäverosta ((EU) 2020/491).

Yhteisön tullittomuusjärjestelmän luomisesta 16.11.2009 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1186/2009, jäljempänä *tullittomuusasetus*, 76 artiklan 1 kohdan mukaan asetuksessa säädetyn, katastrofien uhrien hyväksi tulevien tavaroiden tullittomuuden myöntäminen edellyttää, että komissio tekee katastrofin kohteeksi joutuneen jäsenvaltion tai joutuneiden jäsenvaltioiden pyynnöstä päätöksen noudattamalla kiireellisyysmenettelyä, johon kuuluu neuvottelu muiden jäsenvaltioiden kanssa. Päätöksessä vahvistetaan tarvittaessa tullittomuuden soveltamisen laajuus ja edellytykset.

Euroopan unionissa (EU) sovellettavasta arvonlisäverojärjestelmästä säädetään yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä 28 päivänä marraskuuta 2006 annetussa neuvoston direktiivissä 2006/112/EY, jäljempänä *arvonlisäverodirektiivi*. Direktiivin 2006/112/EY 143 artiklan b ja c alakohdan soveltamisalasta vapautettaessa tietty tavaroiden lopullinen maahantuonti arvonlisäverosta 19.10.2009 annetun neuvoston direktiivi 2009/132/EY, jäljempänä *maahantuontidirektiivi*, sisältää vastaavanlaiset säännökset katastrofien uhrien hyväksi tulevien tavaroiden verottomuudesta ja menettelystä verottomuuden käyttöönottamiseksi.

Covid-19-epidemian vaikutusten torjumiseksi kaikki jäsenvaltiot esittivät vuoden 2020 maaliskuussa komissiolle pyynnöt maahantuotujen tavaroiden vapauttamisesta tuontitulleista ja arvonlisäverosta. Komissio kuuli jäsenvaltioita asiasta maaliskuussa tullittomuusasetuksen ja maahantuontidirektiivin mukaisesti.

Komissio katsoo, että covid-19-pandemia ja sen aiheuttamat äärimmäiset haasteet muodostavat tullittomuusasetuksessa ja maahantuontidirektiivissä tarkoitetun katastrofin. Komission mukaan tämän vuoksi on aiheellista myöntää katastrofien uhrien hyväksi maahan tuotaville tavaroille vapautus tuontitulleista ja arvonlisäverosta.

Päätöksen ensimmäisen johdantokappaleen mukaan Maailman terveysjärjestö (WHO) julisti covid-19-epidemian kansainväliseksi kansanterveysuhkaksi 30.1.2020. Se julisti covid-19-epidemian pandemiaksi 11.3.2020. Covid-19 on nyt aiheuttanut tartuntoja kaikissa jäsenvaltioissa. Koska tapausten määrä kasvaa hälyttävästi ja koska covid-19-epidemian torjumiseen ei ole riittävästi resursseja, useat jäsenvaltiot ovat julistaneet kansallisen hätätilan.

Viidennen johdantokappaleen mukaan, ottaen huomioon jäsenvaltioiden kohtaamat äärimmäiset haasteet vapautus tuontitulleista ja arvonlisäverosta olisi myönnettävä 30.1.2020 alkaen tahtuneelle tuonnille. Vapautuksen olisi oltava voimassa 31.7.2020 saakka. Tilannetta tarkastellaan uudelleen ennen tämän ajanjakson päättymistä ja tarvittaessa vapautuksen voimassaoloa voidaan jäsenvaltioita kuullen jatkaa.

Komission päätöksen mukainen vapautus tullimaksuista ja maahantuonnin arvonlisäverosta koskee ainoastaan tilannetta, jossa covid-19-epidemian vaikutusten torjumiseksi tavarat tuo-

daan valtiollisten toimijoiden, kuten valtion elinten, julkisyhteisöjen ja muiden julkisoikeudellisten laitosten toimesta tai puolesta, taikka jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten hyväksymien organisaatioiden toimesta tai puolesta.

1.2 Valmistelu

Esitys on valmisteltu valtiovarainministeriössä ja siitä on kuultu Verohallintoa ja Tullia. Asian kiireellisyyden vuoksi esityksestä ei ole pyydetty lausuntoja.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Euroopan unionin lainsäädäntö

Arvonlisäverodirektiivin 143 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on vapautettava verosta muun muassa neuvoston direktiivissä 83/181/ETY tarkoitettujen tavaroiden lopullinen maahantuonti. Direktiivin 77/388/ETY 14 artiklan 1 kohdan d alakohdan soveltamisalasta vapautettaessa tietty tavaroiden lopullinen maahantuonti arvonlisäverosta 28.3.1983 annettu neuvoston direktiivi 83/181/ETY on korvattu maahantuontidirektiivillä. Artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan verosta on vapautettava vastaavasti yhteisön tullialueeseen kuuluvilta kolmansilta alueilta tulevien tavaroiden lopullinen maahantuonti.

Komission päätös pohjautuu tullittomuusasetukseen ja maahantuontidirektiiviin. Päätöksen 1 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan vapautuksen edellytyksenä on, että tavarat täyttävät asetuksen 75, 78, 79 ja 80 artiklassa sekä direktiivin 52, 55, 56 ja 57 artiklassa säädetyt vaatimukset. Asetuksen ja direktiivin artiklojen sisällöt vastaavat toisiaan.

Maahantuontidirektiivin 51 artiklan mukaan maahantuonnissa on vapautettava verosta valtion laitosten tai toimivaltaisten viranomaisten hyväksymien muiden avustus- tai hyväntekeväisyysjärjestöjen tuomat tavarat, joita on tarkoitus jakaa vastikkeetta yhden tai usean jäsenvaltion aluetta kohtaavan katastrofin uhreille tai saattaa vastikkeetta tällaisten katastrofien uhrien käyttöön tavaroiden pysyessä kyseisten elinten omistuksessa. Vapautus on myönnettävä maahantuonnissa samoin edellytyksin myös avustussyksiköiden avustustoiminnan ajaksi omiin tarpeisiinsa maahan tuomille tavaroille.

Maahantuontidirektiivin 55 artiklan mukaan vapautuksen saanut elin ei saa lainata, antaa vuokralle tai vastikkeellisesti taikka vastikkeetta luovuttaa tavaroita muutoin kuin mainituissa 51 artiklassa säädetyin edellytyksin ilmoittamatta asiasta ennakolta toimivaltaisille viranomaisille. Jos tavaroita lainataan, annetaan vuokralle tai luovutetaan elimelle, johon voidaan soveltaa 51 artiklan mukaista vapautusta, vapautus pysyy voimassa, jos tämä elin käyttää kyseisiä tavaroita tähän vapautukseen oikeuttaviin tarkoituksiin. Muutoin lainaus, vuokraus tai luovutus edellyttää, että maksetaan ennakolta lainaus-, vuokraus- tai luovutuspäivänä voimassa olevan kannan mukainen arvonlisävero toimivaltaisten viranomaisten kyseisenä päivänä tunnustamien tai hyväksymien tavaroiden lajien ja arvojen mukaan.

Maahantuontidirektiivin 56 artiklan mukaan tavaroita ei katastrofien uhrien lakattua käyttämästä niitä saa lainata, antaa vuokralle tai luovuttaa vastikkeellisesti tai vastikkeetta ilmoittamatta asiasta ennakolta toimivaltaisille viranomaisille. Jos tavaroita lainataan, annetaan vuokralle tai luovutetaan elimelle, johon voidaan soveltaa 51 artiklan mukaista vapautusta, tai tarvittaessa elimelle, johon voidaan soveltaa 43 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaista vapautusta, vapautus pysyy voimassa, jos tämä elin käyttää kyseisiä tavaroita tällaisiin vapautuksiin oikeutaviin tarkoituksiin. Muutoin lainaus, vuokraus tai luovutus edellyttää, että maksetaan ennakolta

lainaus-, vuokraus- tai luovutuspäivänä voimassa olevan kannan mukainen arvonlisävero toimivaltaisten viranomaisten kyseisenä päivänä tunnustamien tai hyväksymien tavaroiden lajien ja arvojen mukaan.

Maahantuontidirektiivin 57 artiklan mukaan 51 artiklassa tarkoitettujen elinten, jotka eivät enää täytä vapautuksen myöntämisen edellytyksiä tai aikovat käyttää maahantuonnissa verosta vapautettuja tavaroita muihin kuin mainitussa artiklassa säädettyihin tarkoituksiin, on ilmoitettava asiasta toimivaltaisille viranomaisille. Sellaisten elinten, jotka eivät enää täytä vapautuksen myöntämisen edellytyksiä, omistukseen jääville tavaroille myönnetty vapautus pysyy voimassa, jos tavarat luovutetaan tämän luvun mukaisesti myönnettävään vapautukseen oikeutetulle elimelle tai tarvittaessa 43 artiklan mukaisesti myönnettävään vapautukseen oikeutetulle elimelle, jos kyseinen elin käyttää kyseisiä tavaroita näihin vapautuksiin oikeuttaviin tarkoituksiin. Muutoin näistä tavaroista on maahantuonnissa kannettava asianmukainen mainittujen edellytysten täyttymisen lakatessa voimassa olevan kannan mukainen arvonlisävero toimivaltaisten viranomaisten kyseisenä päivänä tunnustamien tai hyväksymien tavaroiden lajien ja arvojen mukaan. Vapautuksen saaneen elimen muihin tarkoituksiin käyttämistä tavaroista on maahantuonnissa kannettava asianmukainen niiden muuhun käyttöön ottamisen päivänä voimassa olevan kannan mukainen arvonlisävero toimivaltaisten viranomaisten kyseisenä päivänä tunnustamien tai hyväksymien tavaroiden lajien ja arvojen mukaan.

Komission päätöksen 1 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan covid-19-taudin vuoksi tarvittavien tavaroiden maahantuonti on vapautettava tullimaksuista ja maahantuonnin arvonlisäverosta, jos tavarat tuodaan valtiollisten toimijoiden, kuten valtion elinten, julkisyhteisöjen ja muiden julkisoikeudellisten laitosten toimesta tai puolesta taikka jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten hyväksymien organisaatioiden toimesta tai puolesta.

Komission päätöksen 1 artiklan 1 kohdan a alakohdassa luetellaan käyttötarkoitukset, joita varten tuotuja tavaroita vapautus koskee. Vapautus koskee tavaroita, jotka jaetaan maksutta päätöksessä mainittujen elinten ja organisaatioiden toimesta henkilöille, jotka ovat saaneet tai ovat vaarassa saada covid-19-tartunnan tai jotka osallistuvat epidemian torjumiseen. Vapautus koskee myös tavaroita, jotka asetetaan maksutta sellaisten henkilöiden käyttöön, jotka ovat saaneet tai ovat vaarassa saada tartunnan tai jotka osallistuvat epidemian torjumiseen siten, että tavarat säilyvät päätöksessä tarkoitettujen elinten ja organisaatioiden omistuksessa.

Päätöksen 1 artiklan 2 kohta sisältää katastrofiapujärjestöjen tuomia tavaroita koskevan vapautuksen. Päätöksen mukaan tavarat on vapautettava tuontitulleista ja maahantuonnin yhteydessä maksettavasta arvonlisäverosta, kun ne tuodaan katastrofiapujärjestöjen toimesta tai niiden puolesta niiden tarpeiden täyttämiseksi ajanjaksona, jona ne tarjoavat katastrofiapua niille henkilöille, jotka ovat saaneet tai vaarassa saada tartunnan tai jotka osallistuvat epidemian torjumiseen.

Arvonlisäverotusta koskevien asioiden selventämiseksi komissio lähetti jäsenvaltioille 3.4.2020 päivätyn tulkintaohjeen sekä viitteellisen listan (Ares(2020)1923616 - 03/04/2020) vapautettavista tavaroista. Komission viitteellinen lista pohjautuu Maailman tullijärjestön lääkintätarvikkeiden listaan ja jäsenvaltioiden pyynnöissä yleisimmin viitattuihin tavaroihin. Lista toimii ohjeena jäsenvaltioille. Se ei ole tyhjentävä ja jättää jäsenvaltioille harkintavaltaa erityisten kansallisten tarpeiden osalta.

Komissio toteaa ohjeessa, että päätös kattaa myös tilanteet, joissa yritys maahantuo tavarat välittömästi hyväksytyjen organisaatioiden hyväksi.

Jäsenvaltioiden on vapautettava verosta tavaroiden yhteisöhankearvonlisäverodirektiivin 140 artiklan a kohdan mukaan, jos verovelvollisen suorittama näiden tavaroiden luovutus olisi kaikissa olosuhteissa vapautettu verosta jäsenvaltion alueella, ja b kohdan mukaan, jos näiden tavaroiden maahantuonti olisi kaikissa olosuhteissa 143 artiklan 1 kohdan a, b, c sekä e - l alakohtien säännösten perusteella vapautettu verosta.

Artiklan tarkoitus on taata yhdenvertaisuus kotimaan myyntien ja rajat ylittävien liiketoimien välillä. Tulkintaohjeen mukaan komission päätöksen mukainen vapautus soveltuu vain maahantuontiin, eikä kata vastaavien tavaroiden yhteisöhankearvonlisäveroa, koska tuonnin verottomuutta ei sovelleta kaikissa olosuhteissa. Tulkintaohjeen mukaan päätöksen lyhyen voimassaolon tarkoitus on estää kilpailun vääristyminen suhteessa EU:n alueella valmistettuihin vastaaviin tavaroihin.

Ohjeessa todetaan myös, etteivät nykyiset arvonlisäverosäännökset salli nollaverokannan soveltamista tämän tyyppisten tavaroiden yhteisöhankearvonlisäveroihin ja kotimaisiin myynteihin. Neuvoston käsittelyssä oleva komission 18.1.2018 antama ehdotus neuvoston direktiiviksi direktiivin 2006/112/EY muuttamisesta arvonlisäverokantojen osalta (COM(2018) 20) kuitenkin mahdollistaisi soveltamisen. Komissio on vuonna 2016 annetussa EU:n lainsäädäntöä koskevassa tiedonannossaan, parempiin tuloksiin soveltamista parantamalla (C(2016) 8600) ilmaissut, että se ei yleensä aloita rikkomusmenettelyjä, kun neuvostossa on vireillä menettelyn laillistava lainsäädäntöehdotus.

Komissiolta saadun tiedon mukaan yksityiset toimijat, jotka tuottavat julkisia terveydenhoitopalveluja, esimerkiksi kunnan terveydenhoitopalvelujen kokonaisulkoistus, voisivat rinnastua komission päätöksessä tarkoitettuihin muihin julkisoikeudellisiin laitoksiin. Vapautus ei kata yksityisten toimijoiden tuottamaa yksityistä terveydenhoitoa. Toiminnot tulisi pitää erillään, jos yksityinen toimija tuottaa sekä julkisia terveydenhoitopalveluita että toimii yksityisenä toimijana. Maahantuonnin vapautus soveltuu ainoastaan siihen toimintaan, joka rinnastuu komission päätöksen 1 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettuun toimintaan.

2.2 Kansallinen lainsäädäntö

Arvonlisäverolain (1501/1993) mukainen yleinen verokanta on 24 prosenttia. Terveyden- ja sairaanhoidossa, jäljempänä *terveydenhoito*, sekä sosiaalihuollossa käytettävien tavaroiden myyntiin sovelletaan yleistä 24 prosentin verokantaa ja lääkkeiden myyntiin alennettua 10 prosentin verokantaa.

Arvonlisäverolain 94 §:ssä säädetään maahantuotavien tavaroiden verottomuudesta. Pykälän 1 momentin 12 kohta koskee muun muassa komission päätöksessä mainittuja, tullittomuusasetuksen 74 - 80 artiklan perusteella tullittomia tavaroita.

Komission päätöksen mukaisesti Suomessa on tällä hetkellä vapautettu arvonlisäverosta covid-19-taudin vuoksi tarvittavien tavaroiden maahantuonti, jos tavarat tuodaan valtiollisten toimijoiden, kuten valtion elinten, julkisyhteisöjen ja muiden julkisoikeudellisten laitosten toimesta tai puolesta taikka jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten hyväksymien organisaatioiden toimesta tai puolesta. Tulli on päätöksessä tarkoitettujen hyväksytyjen organisaatioiden osalta toimivaltainen viranomainen Suomessa ja se ylläpitää listausta hyväksytyistä organisaatioista. Tullin ohjeiden mukaan muuhun julkisoikeudelliseen laitokseen rinnastetaan myös yksityinen toimija, kun se tuottaa julkisen toimijan puolesta ja tämän valvomana terveydenhoito- ja sosiaalihuoltopalveluja.

Tullin ohjeiden mukaan yksityisen toimijan, kuten myyntiyhtiön tuodessa tavarat tulli- ja verovapautukseen oikeutetun toimijan puolesta, yksityisen toimijan tulee antaa vapautukseen oikeutetun toimijan allekirjoittama vakuutus siitä, että tavarat menevät tai ovat menneet komission päätöksessä edellytettyyn käyttötarkoitukseen.

Arvonlisäverolain 72 f §:n 1 kohdan mukaan tavarahan yhteisöhankinnasta ei suoriteta veroa, jos tavarahan maahantuonnista ei olisi suoritettava veroa. Lähtökohtaisesti säännöksen sanamuoto mahdollistaisi siten jo nykyisin komission päätöksessä tarkoitettujen tavaroiden yhteisöhankintojen vapauttamisen arvonlisäverosta, vaikka direktiivi ei sitä mahdollistaisi.

Komission päätöksen ja arvonlisäverolain mukainen vapautus ei kuitenkaan kata tuontia seuraavia Suomessa tapahtuvia myyntejä, esimerkiksi tukkureiden tai maahantuojien suorittamia covid-19-taudin vuoksi tarvittavien tavaroiden myyntejä. Vapautus ei myöskään kata Suomessa valmistettujen epidemian torjumiseen tarvittavien tavaroiden täällä tapahtuvaa myyntiä. Komission päätöksen mukainen verovapaus aiheuttaa siten kotimaisten hankintojen ja yhteisöhankintojen osalta kilpailuneutraalisuusongelman. Julkisia terveydenhoitopalveluja ja sosiaalihuoltopalveluja tuottavien yksityisten yritysten ja voittoa tavoittelemattomien järjestöjen tekemien tuontien verokohtelu on edullisempi kuin hankinta kotimaiselta maahantuojalta, valmistajalta tai toisesta EU-maasta. Terveydenhoito ja sosiaalihuolto on vapautettu arvonlisäverosta, mistä johtuen yrityksillä ei ole arvonlisäveron vähennysoikeutta. Myös voittoa tavoittelemattomien järjestöjen yleishyödyllisenä pidettävä toiminta on vapautettu verosta arvonlisäverolain 4 §:n mukaisesti, jolloin näilläkin toimijoilla ei ole vähennysoikeutta. Tällöin ostoihin sisältyvät verot jäävät kyseisille yrityksille ja järjestöille kustannukseksi.

Kilpailuneutraliteettiongelma ei sitä vastoin koske valtion tai kuntien tekemiä hankintoja. Valtion virastojen ja laitosten määrärahat budjetoidaan arvonlisäverottomin hinnoin ja arvonlisäveron osuus katetaan erilliseltä menomomentilta, jolloin ostohintaan sisältyvällä arvonlisäverolla ei ole kustannusvaikutusta hankintaa tehtäessä. Hankintaneutraalisuuden toteuttamiseksi kunnilla on arvonlisäverolain 130 §:n mukaan oikeus saada valtiolta palautuksena hankintaan sisältyvä vero, josta ei saa tehdä vähennystä tai josta ei saa palautusta. Näiden tuotteiden verottomuus ei siten aiheuta kilpailuneutraliteetin kannalta kannustinta hankkia tuotteita maahan tuomalla.

3 Ehdotuksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Hallitus linjasi 24.4.2020, että sosiaali- ja terveysalan toimijoiden kotimaisille ja EU-alueen suojavarustehankinnoille asetetaan nollaverokanta. Ehdotus liittyy pääministeri Sanna Marinin hallituksen toimiin, joilla helpotetaan koronavirusepidemian torjuntaa.

Esityksen tavoitteena on poistaa komission päätöksestä ja arvonlisäverotusta koskevista säännöksistä johtuva covid-19-taudin vuoksi tarvittavien tavaroiden kotimaisia myyntejä ja EU-alueen yhteisöhankintoja koskeva neutraalisuusongelma. Tämä tehtäisiin säätämällä vastaavat myynnit ja yhteisöhankinnat verottomiksi julkisen terveyden- ja sairaanhoidon sekä sosiaalihuollon osalta. Näitä myyntejä varten tehtyihin hankintoihin sisältyvä vero saataisiin vähentää eli kyse olisi nollaverokannasta. Nollaverokanta koskisi myös sellaisen yksityisen toimijan hankintoja, joka tuottaa julkisen toimijan puolesta ja tämän valvomana terveydenhoito- ja sosiaalihuoltopalveluja.

Arvonlisäverolakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan veroa ei suoritettaisi covid-19-taudin vuoksi tarvittavien tavaroiden myynnistä eikä yhteisöhankinnasta, jos ostajana on toimija, joka luovuttaa tavarat vastikkeetta julkisten terveyden- ja sairaanhoitopalvelujen tai sosi-

aalihuollon palvelujen tuottajille taikka komission päätöksessä tarkoitetuille valtiollisille toimijoille, jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten hyväksymille organisaatioille tai arvonnalisäverolain 4 §:ssä tarkoitetuille yleishyödyllisille yhteisöille. Hallinnollisista syistä nollaverokantaa ehdotetaan sovellettavaksi lisäksi komission päätöksessä tarkoitetuille valtiollisille toimijoille tapahtuviin myynteihin.

Arvonlisäverolakiin lisättäisiin määräaikaaisesti uusi 38 c §, jonka 1 momentin mukaan veroa ei suoritettaisi covid-19-epidemiasta johtuvan tartunnan ehkäisemiseen, testaamiseen tai hoitoon välittömästi liittyvien tavaroiden myynnistä eikä yhteisöhankinnasta, jos ostajana on:

- 1) julkisten terveyden- ja sairaanhoitopalvelujen tai sosiaalihuollon palvelujen tuottaja;
- 2) covid-19-epidemian vaikutusten torjumiseksi vuonna 2020 tarvittavien tavaroiden tuonnille myönnettävästä vapautuksesta tuontitulleista ja arvonnalisäverosta annetussa komission päätöksessä (EU) 2020/491 tarkoitettu valtiollinen toimija tai jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten hyväksymä organisaatio taikka arvonnalisäverolain 4 §:ssä tarkoitettu yleishyödyllinen yhteisö; tai
- 3) toimija, joka luovuttaa tavarat vastikkeetta 1 tai 2 kohdassa tarkoitetuille tahoille.

Pykälän 2 momentin mukaan mitä 1 momentissa säädetään, sovellettaisiin kuitenkin vain, jos ostaja hankkii tavarat johonkin seuraavista käyttötarkoituksista:

- 1) jaettaviksi maksutta niille henkilöille, jotka ovat saaneet tai vaarassa saada covid-19-taudin tai jotka osallistuvat covid-19-epidemian torjumiseen;
- 2) asetettaviksi maksutta niiden henkilöiden käyttöön, jotka ovat saaneet tai vaarassa saada covid-19-taudin tai jotka osallistuvat covid-19-epidemian torjumiseen siten, että tavarat jäävät terveyden- ja sairaanhoitopalvelujen tai sosiaalihuollon palvelujen tuottajan omistukseen; tai
- 3) luovutettaviksi vastikkeetta 1 tai 2 kohdassa tarkoitettuun käyttöön.

Pykälän 3 momentin mukaan, jos 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettu ostaja tai 3 kohdassa tarkoitettun vastikkeettoman luovutuksen saaja ottaisi tavarat muuhun kuin 2 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettuun käyttöön, ostajan tai saajan olisi suoritettava tavaroista veroa 84 tai 85 a §:n nojalla määräytyvän verokannan mukaisesti ostohinnan tai sitä alemman todennäköisen luovutushinnan perusteella. Veron suorittaminen ei vaikuttaisi 102 §:ssä tarkoitettuun vähennysoikeuteen.

Tilanteisiin sovellettaisiin myös Tullin ja Verohallinnon covid-19-taudin vuoksi tarvittavia tavaraita koskevia ohjeita.

Arvonlisäverolain 72 f §:ssä säädetään siitä, milloin tavarain yhteisöhankinta on veroton. Säännöksen nykyinen sanamuoto mahdollistaa covid-19-taudin vuoksi tarvittavien tavaroiden yhteisöhankintojen vapauttamisen arvonnalisäverosta. Nollaverokannan soveltamisen vuoksi ehdotukseen sisältyvässä 38 c §:ssä mainittaisiin kuitenkin nimenomaisesti myös yhteisöhankinnat.

Arvonlisäverolain 131 §:ssä säädetään erälle ulkomaankauppaa ja verotonta toimintaa harjoittaville yrityksille palautettavasta verosta. Pykälään lisättäisiin viittaus covid-19-taudin vuoksi tarvittavien tavaroiden verottomuutta koskevaan 38 c §:ään. Ehdotuksen mukaisia verottomia

myyntejä harjoittavilla yrityksillä olisi siten oikeus saada takaisin myynteihin liittyviin hankintoihin sisältyvä vero palautuksena. Palautusoikeus vastaisi laajuudeltaan verovelvollisten yritysten vähennysoikeutta.

Lain 209 b §:ssä säädetään laskun antovelvollisuudesta. Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan sellaisista verottomista myynneistä, jotka oikeuttavat ostoihin sisältyvän veron palautukseen on annettava lasku. Yrityksillä olisi oikeus palautukseen 131 §:ään ehdotetun lisäyksen perusteella. Tämän vuoksi pykälän 1 momentin 2 kohtaan lisättäisiin viittaus ehdotuksen 38 c §:ään.

Lain 209 j §:ssä säädetään liiketoiminnan jatkajan ja liikkeen tai sen osan luovuttajan selvityksen antovelvollisuudesta. Pykälään lisättäisiin määräaikaaisesti uusi 5 momentti, jonka mukaan ehdotuksen 38 c §:ssä tarkoitetun ostajan olisi annettava myyjälle selvitys siitä, että covid-19-taudin vuoksi tarvittavat tavarat tulevat 38 c §:n 2 momentissa säädettyyn tarkoitukseen.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Ehdotettujen muutosten vaikutukset julkiseen talouteen riippuvat siitä, kuinka paljon covid-19-epidemian torjuntaan tarvittavia tavaroita hankitaan ja kuinka kauan epidemia kestää. Mikäli esitys olisi komission päätöstä vastaavasti voimassa 30.1. - 31.7.2020, se vähentäisi valtion verotuottoa arviolta 7 miljoonalla eurolla vuonna 2020.

Valtion toisessa lisätalousarviossa on varattu noin 660 miljoonaa euroa valtion covid-19-epidemian torjuntaan tarkoitettujen tavaroiden hankintaan. Niihin liittyvien arvonlisäverojen määrä olisi tämän lisäksi noin 160 miljoonaa euroa. Valtion menoihin kohdistuvat arvonlisäveromenot kirjataan saman suuruisena verotulona myös budjetin tulopuolelle. Valtion hankintoihin liittyvien arvonlisäverojen määrän muutoksella ei olisi siten vaikutusta budjetin tasapainoon.

Muutamilta suurimmilta kunnilta ja sairaanhoitoyhtymiltä (kuntayhtymä) saatujen tietojen perusteella kuntien ja yhtymien arvioidaan itse hankkivan epidemian torjumiseen tarkoitettuja tavaroita verottomuuden voimassaoloaikana noin 200 miljoonalla eurolla. Näihin liittyvien arvonlisäverojen määrä olisi arviolta noin 50 miljoonaa euroa. Luvut sisältävät myös komission päätöksellä arvonlisäverosta vapautetut kuntien mahdollisesti suorittamat maahantuonnit. Arvonlisäverolain 130 §:n mukaan kunnilla on oikeus saada valtiolta palautuksena hankintaan sisältyvä vero, josta ei saa tehdä vähennystä tai josta ei saa palautusta. Kuntien ja yhtymien hankintoihin liittyvien arvonlisäverojen määrän muutoksella ei olisi siten vaikutusta budjetin tasapainoon.

Koska ehdotuksen tarkoittamia verottomia tavaroita myyvät yritykset, esimerkiksi maahantuojat ja tukkurit voivat vähentää hankintoihinsa sisältyvät arvonlisäverot, ei nollaverokannan säätämisellä olisi tältä osin vaikutuksia verotuottoon.

Yksityisillä terveydenhoito- ja sosiaalihuoltoalan toimijoilla ei ole hankinnoistaan vähennysoikeutta, joten ne hyötyisivät nollaverokannan säätämisestä kotimaan myynneille ja yhteisöhan-kinnoille. Suurimmille terveydenhoito- ja sosiaalihuoltoalan yrityksille tehdyn kyselyn perusteella arvioiden niiden julkista toimintaa varten suoritettavien hankintojen määrä, oma maahan-
tuonti pois lukien, tulisi olemaan verottomuuden voimassaoloaikana arviolta noin 28 miljoonaa euroa ja tähän liittyvien arvonlisäverojen määrä arviolta noin 6,8 miljoonaa euroa. Tältä osin muutokset vähentäisivät siten valtion verotuottoa arviolta noin 7 miljoonaa euroa.

Arvio yksityisen terveydenhoito- ja sosiaalihuoltoalan julkiseen toimintaan tekemistä hankinnoista ja maahantuonneista 30.1. - 31.7.2020:

	Julkinen toiminta	
	Hankinnat	ALV
Oma maahantuonti EU:n ulkopuolelta	1 milj.	0,2 milj.
Ostot kotimaasta ja muista EU-maista (maahantuojilta, jälleenmyyjiltä ja valmistajilta)	28 milj.	6,8 milj.
Yhteensä	29 milj.	7 milj.

Komission maahantuonnin verovapautta koskeva päätös pienentää sen voimassaoloaikana 30.1. - 31.7.2020 arvonlisäverotuottoa arviolta noin 200 000 eurolla. Tämä aiheutuu yksityisten terveydenhoito- ja sosiaalihuoltoalan toimijoiden julkisia palveluja varten itse maahantuomien tavaroiden verottomuudesta. Tullin arvion mukaan yksityisillä terveydenhoito- ja sosiaalihuoltoalan toimijoilla ei normaalitilanteessa ole juurikaan omaa maahantuontia toimintaansa varten. Ilman nollaverokannan säätämistä maahantuonti voisi kuitenkin lisääntyä. Tällaisen maahantuonnin määrä on arviolta noin miljoona euroa ja siihen liittyvien arvonlisäverojen määrä noin 200 000 euroa. Tämä määrä, joka ei johdu nyt ehdotetuista muutoksista, on mainittu yllä olevassa taulukossa.

4.2 Hallinnolliset vaikutukset

Nollaverokannan säätäminen komission päätöstä vastaavassa laajuudessa kotimaisiin myynteihin ja muista jäsenvaltioista tehtäviin yhteisöhankintoihin poistaisi yksityisten terveydenhoito- ja sosiaalihuoltoalan yritysten sekä voittoa tavoittelemattomien järjestöjen hankintoja koskevan neutraalisuusongelman. Ilman nollaverokantaa verotus kannustaisi näitä toimijoita maahantuomaan tavarat itse sen sijaan, että ne hankkisivat tavaroita kotimaisilta maahantuojilta tai valmistajilta taikka toisista jäsenvaltioista. Muutos asettaisi siten covid-19-taudin vuoksi tarvittavien tavaroiden eri hankintatavat yhdenvertaiseen asemaan.

Ehdotettujen muutosten arvioidaan yksinkertaistavan covid-19-taudin vuoksi tarvittavien tavaroiden hankintaa ja helpottavan siten yritysten toimintaa. Muutoksen arvioidaan parantavan kotimaisten ja muiden jäsenvaltioiden myyjien ja valmistajien toimintaedellytyksiä. Muutosten arvioidaan lisäävän sekä myyjien että ostajien hallinnollista taakkaa jonkin verran niiden joutuesssa erottelemaan covid-19-taudin vuoksi tarvittavien tavaroiden myynnin, hankinnat ja käytön muista tavaroista.

Ehdotetut muutokset aiheuttaisivat Verohallinnolle ja Tullille vain vähäisiä lähinnä asiakasohjaukseen, ohjeistukseen ja tiedottamiseen liittyviä hallinnollisia kustannuksia. Muutosten ei arvioida aiheuttavan Verohallinnon tai Tullin lisärahoitustarvetta.

5 Voimaantulo

Ehdotetaan, että laki tulisi voimaan mahdollisimman pian. Komission päätöstä sovelletaan 30.1.2020 - 31.7.2020 välisenä aikana tapahtuviin tuonteihin. Tästä syystä lakia ehdotetaan sovellettavaksi taannehtivasti 30.1.2020 alkaen. Lain olisi tarkoitus olla voimassa vastaavasti heinäkuun loppuun asti.

HE 89/2020 vp

Lakia ehdotetaan sovellettavaksi 30.1.2020 ja 31.7.2020 välisenä aikana tapahtuvaan tavaran myyntiin, maahantuontiin ja yhteisöhankintaan.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

arvonlisäverolain väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan väliaikaisesti arvonlisäverolain (1501/1993) 131 §:n 1 momentin 1 kohta ja 209 b §:n 1 momentin 2 kohta, sellaisina kuin ne ovat, 131 §:n 1 momentin 1 kohta laissa 505/2014 ja 209 b §:n 1 momentin 2 kohta laissa 399/2012, sekä

lisätään lakiin väliaikaisesti uusi 38 c § ja sen edelle uusi väliotsikko sekä 209 j §:ään, sellaisena kuin se on laissa 399/2012, väliaikaisesti uusi 5 momentti seuraavasti:

Covid-19-epidemian torjumisessa käytettävät tavarat

38 c §

Veroa ei suoriteta covid-19-epidemiasta johtuvan tartunnan ehkäisemiseen, testaamiseen tai hoitoon välittömästi liittyvien tavaroiden myynnistä eikä yhteisöhankinnasta, jos ostajana on:

- 1) julkisten terveyden- ja sairaanhoitopalvelujen tai sosiaalihuollon palvelujen tuottaja;
- 2) covid-19-epidemian vaikutusten torjumiseksi vuonna 2020 tarvittavien tavaroiden tuonnille myönnettävästä vapautuksesta tuontitulleista ja arvonlisäverosta annetussa komission päätöksessä (EU) 2020/491 tarkoitettu valtiollinen toimija tai jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten hyväksymä organisaatio taikka 4 §:ssä tarkoitettu yleishyödyllinen yhteisö; tai
- 3) toimija, joka luovuttaa tavarat vastikkeetta 1 tai 2 kohdassa tarkoitetuille tahoille.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan kuitenkin vain, jos ostaja hankkii tavarat johonkin seuraavista käyttötarkoituksista:

- 1) jaettaviksi maksutta niille henkilöille, jotka ovat saaneet tai vaarassa saada covid-19-taudin tai jotka osallistuvat covid-19-epidemian torjumiseen;
- 2) asetettaviksi maksutta niiden henkilöiden käyttöön, jotka ovat saaneet tai vaarassa saada covid-19-taudin tai jotka osallistuvat covid-19-epidemian torjumiseen siten, että tavarat jäävät terveyden- ja sairaanhoitopalvelujen tai sosiaalihuollon palvelujen tuottajan omistukseen; tai
- 3) luovutettaviksi vastikkeetta 1 tai 2 kohdassa tarkoitettuun käyttöön.

Jos 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettu ostaja tai 3 kohdassa tarkoitettua vastikkeettoman luovutuksen saaja ottaa tavarat muuhun kuin 2 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettuun käyttöön, ostajan tai saajan on suoritettava tavaroista veroa 84 tai 85 a §:n nojalla määräytyvän verokannan mukaisesti ostohinnan tai sitä alemman todennäköisen luovutushinnan perusteella. Veron suorittaminen ei vaikuta 102 §:ssä tarkoitettuun vähennysoikeuteen.

131 §

Elinkeinonharjoittajalla on oikeus saada palautuksena tavarain tai palvelun hankintaan sisältyvä vero, jos hankinta liittyy:

- 1) toimintaan, josta ei suoriteta veroa 38 c, 56 ja 58 §:n, 59 §:n 4 kohdan, 70, 70 b, 71, 72, 72 a–72 e tai 72 h §:n perusteella;

209 b §

Myyjän on annettava ostajalle lasku, jos ostajana on elinkeinonharjoittaja tai oikeushenkilö, joka ei ole elinkeinonharjoittaja:

2) myynnistä, joka on veroton 38 c, 43 a, 56 ja 58 §:n, 59 §:n 4 kohdan, 70, 70 b, 71, 72, 72 a–72 e ja 72 h §:n nojalla;

209 j §

Edellä 38 c §:n 1 momentissa tarkoitetun ostajan on annettava myyjälle selvitys siitä, että tavarat tulevat mainitun pykälän 2 momentissa säädettyyn tarkoitukseen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 ja on voimassa 31 päivään heinäkuuta 2020.
Lakia sovelletaan 30 päivänä tammikuuta 2020 tai sen jälkeen mutta viimeistään 31 päivänä heinäkuuta 2020 tapahtuvaan tavarantoiminnan myyntiin, maahantuontiin ja yhteisöhankintaan.

Helsingissä 5.6.2020

Pääministeri

Sanna Marin

Valtiovarainministeri Katri Kulmuni

*Liite
Rinnakkaisteksti*

Laki

arvonlisäverolain väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan väliaikaisesti arvonlisäverolain (1501/1993) 131 §:n 1 momentin 1 kohta ja 209 b §:n 1 momentin 2 kohta, sellaisina kuin ne ovat, 131 §:n 1 momentin 1 kohta laissa 505/2014 ja 209 b §:n 1 momentin 2 kohta laissa 399/2012, sekä
lisätään lakiin väliaikaisesti uusi 38 c § ja sen edelle uusi väliotsikko sekä 209 j §:ään, sellaisena kuin se on laissa 399/2012, väliaikaisesti uusi 5 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

*Covid-19-epidemian torjumisessa käytettävät
tavarat*

38 c §

Veroa ei suoriteta covid-19-epidemiasta johtuvan tartunnan ehkäisemiseen, testaamiseen tai hoitoon välittömästi liittyvien tavaroiden myynnistä eikä yhteisöhankinnasta, jos ostajana on:

1) julkisten terveyden- ja sairaanhoitopalvelujen tai sosiaalihuollon palvelujen tuottaja;

2) covid-19-epidemian vaikutusten torjumiseksi vuonna 2020 tarvittavien tavaroiden tuonnille myönnettävästä vapautuksesta tuontitulleista ja arvonlisäverosta annetussa komission päätöksessä (EU) 2020/491 tarkoitettu valtiollinen toimija tai jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten hyväksymä organisaatio taikka 4 §:ssä tarkoitettu yleishyödyllinen yhteisö; tai

3) toimija, joka luovuttaa tavarat vastikkeetta 1 tai 2 kohdassa tarkoitetuille tahoille.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan kuitenkin vain, jos ostaja hankkii tavarat johonkin seuraavista käyttötarkoituksista:

1) jaettaviksi maksutta niille henkilöille, jotka ovat saaneet tai vaarassa saada covid-19-taudin tai jotka osallistuvat covid-19-epidemian torjumiseen;

2) asetettaviksi maksutta niiden henkilöiden käyttöön, jotka ovat saaneet tai vaarassa

Voimassa oleva laki

Ehdotus

saada covid-19-taudin tai jotka osallistuvat covid-19-epidemian torjumiseen siten, että tavarat jäävät terveyden- ja sairaanhoitopalvelujen tai sosiaalihuollon palvelujen tuottajan omistukseen; tai

3) luovutettaviksi vastikkeetta 1 tai 2 kohdassa tarkoitettuun käyttöön.

Jos 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua ostajaa tai 3 kohdassa tarkoitettua vastikkeettoman luovutuksen saaja ottaa tavarat muuhun kuin 2 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettuun käyttöön, ostajan tai saajan on suoritettava tavaroista veroa 84 tai 85 a §:n nojalla määräytyvän verokannan mukaisesti ostohinnan tai sitä alemman todennäköisen luovutushinnan perusteella. Veron suorittaminen ei vaikuta 102 §:ssä tarkoitettuun vähennysoikeuteen.

131 §

Elinkeinonharjoittajalla on oikeus saada palautuksena tavarain tai palvelun hankintaan sisältyvä vero, jos hankinta liittyy:

1) toimintaan, josta ei suoriteta veroa 56 ja 58 §:n, 59 §:n 4 kohdan, 70, 70 b, 71, 72, 72 a–72 e tai 72 h §:n perusteella;

131 §

Elinkeinonharjoittajalla on oikeus saada palautuksena tavarain tai palvelun hankintaan sisältyvä vero, jos hankinta liittyy:

1) toimintaan, josta ei suoriteta veroa 38 c, 56 ja 58 §:n, 59 §:n 4 kohdan, 70, 70 b, 71, 72, 72 a–72 e tai 72 h §:n perusteella;

209 b §

Myyjän on annettava ostajalle lasku, jos ostajana on elinkeinonharjoittaja tai oikeushenkilö, joka ei ole elinkeinonharjoittaja:

2) myynnistä, joka on veroton 43 a, 56 ja 58 §:n, 59 §:n 4 kohdan, 70, 70 b, 71, 72, 72 a–72 e ja 72 h §:n nojalla;

209 b §

Myyjän on annettava ostajalle lasku, jos ostajana on elinkeinonharjoittaja tai oikeushenkilö, joka ei ole elinkeinonharjoittaja:

2) myynnistä, joka on veroton 38 c, 43 a, 56 ja 58 §:n, 59 §:n 4 kohdan, 70, 70 b, 71, 72, 72 a–72 e ja 72 h §:n nojalla;

209 j §

209 j §

Edellä 38 c §:n 1 momentissa tarkoitettua ostajan on annettava myyjälle selvitys siitä, että tavarat tulevat mainitun pykälän 2 momentissa säädettyyn tarkoitukseen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 ja on voimassa 31 päivään heinäkuuta 2020.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Lakia sovelletaan 30 päivänä tammikuuta 2020 tai sen jälkeen mutta viimeistään 31 päivänä heinäkuuta 2020 tapahtuvaan tavaran myyntiin, maahantuontiin ja yhteisöhankintaan.
